

Teksti: Riika Järvinen, kuvat: Teemu Lamberg ja Veli-Matti Pekkarinen

Pieksämäen Jäppilässä sijaitsevalla Peräsuolla kosteikon perustaminen aloitettiin puuston raivauksella ja kahden vuoden aikana alueelle muodostui patoja sekä reunavalleja. Atte Jalkanen (vas.) ja Teemu Lamberg seurasivat työn edistymistä alueella.

Jäppilän kosteikko tarjoaa levähdyspaikan syysmuuttajille

Vuosikymmenten aikana toteutettu metsien muokkaus sekä maatalouden muutokset ovat kadottaneet suomalaisen luontoon kuuluvia kosteikkoja. Eräihmiset kuten metsästäjät ovat havainneet, että alueiden ennallistaminen kosteikoiksi luo niistä hyviä vesilintualueita. Parhaillaan Suomessa toteutetaan riistahallinnon ja maanomistajien yhteistyöllä useita mallikosteikoita.

Viime vuosina kosteikkojen tuomat edut ovat nousseet yhä enemmän esiin. Luonnon monimuotoisuuden tukemisen lisäksi ne tarjoavat parempia virkistysalueita sekä vaikuttavat vesienpuhdistukseen. Kosteikot hidastavat veden virtausnopeutta ja tasaavat keväisin ja syksyisin yleisiä ylivirtaamia. Veden mukana kulkeva kiintoaines sitoo tyyppä kosteikon pohjalle ja kasvillisuus sekä veden pieneliöstö sitovat fosforia.

–Etelä-Savon alueella, jolla toimim, alueet ovat metsätaloustalaita ja niillä harjoitetaan myös paljon maataloutta. Pienkosteikoita on vuosien aikana kuivatettu ja niitä on istutettu metsäksi tai raivattu pelloksi. Tämä on tuonut tulvahaittoja sekä kuljettanut ravinteita sekä kiintoainesta. Myös lahdet ja lammet ovat madaltuneet, riistasuunnittelija **Veli-Matti Pekkarinen** Suomen riistakeskuksesta selvittää.

Peräsuon Etelä-Savon mallikosteikko

Riistakeskus hallinnoi viisivuotista Kotiseutukosteikko Life+ -hanketta, joka päättyy vuoden 2015 lopussa. Sen tavoitteena on luoda pohjaa tulevalle kosteikkoelinympäristöjen kunnostamiseen, hoitoon ja perustamiseen tähtäävälle ohjelmalle, joka toimii paikallisella tasolla maanomistajalähtöisellä ja osallistavalla

tavalla. Kotiseutukosteikko Life+ -hankkeen päärahoittaja on EU:n Life -hankerahasto. Kosteikkojen perustamisen parissa työskentelevät lisäksi muun muassa Metsäkeskus sekä Metsähallitus, joka ennallistaa soita. Lisäksi metsästäjät ovat ennallistaneet niitä talkootyönä.

Hankkeeseen haettiin vuonna 2011 mallikosteikkoja, joita on syntynyt myös Savoan. Pieksämäellä kosteikkoja on rakennettu Peräsuolle sekä Letkusuoille, missä työt valmistuvat arvioidusti syksyllä 2014.

–Mitä enemmän Pohjois-Savoon mennään, sitä enemmän kiinnostus kosteikkoja kohtaan kasvaa. Valtakunnallisesti olemme erittäin hyvässä vauhdissa ja olen havainnut myönteistä tekemisen meininkiä. Onnistuminen vaatii kuitenkin maanomistajien sitoutumista. Tavoitteena on pitkällä aikavälillä saada kosteikkoja luotua yli 10 000 hehtaarin verran, joten työnsarkaa on paljon, Peräsuon kosteikon suunnittelijana toiminut Pekkarinen kertoo.

Palautuminen viihtyisäksi kosteikoksi

Pieksämäen Jäppilässä Ikolan tilan rajalla sijaitseva Peräsuon entinen viljelysso, joka on keväisin peittyneet toistuvasti tulvavesistä.

Alue pusikoitui vuosien aikana ja siellä kasvoi koivuja sekä pajuja, jotka kärsivät liiasta kosteudesta. Alueen maanomistajia ovat **Anu Häkkänen** lapsineen. Hänen isänsä **Atte Jalkanen** tuntee hyvin alueen historian ja hän toimi merkittävänä apuna projektin edetessä.

–Kahden hehtaarin alueella sijaitsee kahden puron yhtymäkohta. Kanadanmajavat rakensivat aikanaan suolle padon, jonka seurauksena Peräsuon on ollut aiemmin hyvä kosteikko. Veden levitessä muiden maanomistajien alueelle, on pato purettu ja alue kuivanut. Uuden kosteikon rakentamisen aikana alueen ympärille tehtiin padot rajamaan aluetta, hän kuvailee.

Työt alkoivat syksyllä 2011 maansiirtotöillä sekä puuston raivauksella. Kahden vuoden aikana Peräsuolle rakennettiin patoja sekä reunavalleja, joista syntyi niin leveitä, että niille voi ajaa autolla. Kosteikon reunalle kylvettiin heinänsiementä. Työ valmistui viime syksynä, jonka jälkeen alueelle on odotettu vettä sekä lintuja.

Kosteikon laidalta tavoitettu Jalkanen kertoo, että alkuvaiheessa veden saaminen alueelle on tuottanut hankaluuksia ja pitkä heinä on vaikeuttanut lintulaskentoja. Kuuma kesä vaikutti osaltaan vedenpuutteeseen.

–Tällä hetkellä vettä on hyvin ja se on ihannekorkeudella. Kosteikossa ei saa olla vettä liikaa, sillä maksimissaan 50-60 senttimetrin syvyys on sorsalinnuille sopiva.

Peräsuon houkutelut jo keväällä joutsenpariskunnan levähtämään ja kesän aikana useat sorsalinnut ovat ottaneet paikan omakseen.

Lintulaskennoissa on havaittu poikueita sinisorsalla sekä telkällä. Myös haapana ja tavi viihtyvät uudella elinalueella. Jalkanen mukaan telkkäpoikueeseen kuului kaikkiaan kymmenen poikasta ja ne lähtivät viime viikonloppuna jatkamaan matkaansa.

–Uskon, että syksyllä ainakin muuttolinnut levähtävät tänne. Alueella liikkuu myös hirviä ja tänään kun tulin tänne, hiekkaan olivat painautuneet tuoret karhun jäljet.

Pekkarinen odottaa tulevina kesinä Peräsuolle entistä enemmän lintuja, sillä kosteikko tarjoaa niille runsaasti ruokailumahdollisuuksia. Mallikosteikot ovat yleisölle avoimia, joten niissä voi vieraila kouluryhmiä sekä muita luonnosta kiinnostuneita. Kesän aikana Etelä-Savossa järjestetyt tapahtumat mallikosteikoissa ovatkin keränneet runsaasti yleisöä. Myös Peräsuolle pystytetään opastekylttejä, joissa kerrotaan yleistietoa kosteikoista sekä muun muassa sen rakennusvaiheista.

Lintujen pesimäalue rauhoitettiin toistaiseksi metsästykseltä

Kotiseutukosteikko Life+ -hankkeen neuvotat tarjoavat tietoa kosteikkoihin liittyvissä kysymyksissä ja kattava kosteikko -tietopaketti löytyy myös kosteikko.fi -sivustolta. Lisäksi maanomistajat voivat hakea tietoa maatalouden monivaikutteisen kosteikon perustamiseen ei-

tuotannollisten investointien tuesta oman ELY-keskuksen kautta.

–Maataloustukien viimeisen viisivuotiskauden aikana rahoitusta on voinut saada hyvin. Tulevan kauden aikana tilanne ei toivottavasti ainaakaan huonone, Pekkarinen arvioi.

Jäppilässä kosteikon perustamisesta innostuttiin lehtiartikkelin myötä. Jalkanen muistelee luke-neensa, kuinka ELY-keskus haki sopivia kohteita. Hänen mielestään Peräsuon alueesta ei ollut hyötyä maanomistajille ja kosteikon rakentaminen vähentäisi osaltaan myös ravinteiden kulkeutumista.

–Pääasia on, että Peräsuolle tuli jotain käyttöä. Metsästyks ei ole alueella pääasia, vaan sitä katsotaan myöhemmin. Tänä vuonna metsästyks on kosteikossa kokonaan kielletty ja seuraamme jonkin aikaa lintulaskentojen avulla alueen poikastuottoa, hän toteaa.

Pohjoismaista kosteikkopäivää vietetään 2. syyskuuta

Etelä-Savon alueellinen kosteikkoesittely järjestetään Pieksämäellä, Jäppilän Peräsuolla. Suomen riistakeskuksen Kotiseutukosteikko Life+ -hankkeen opas Veli-Matti Pekkarinen on paikalla klo 14-18.

Opasteet kohteelle alkavat Jäppiläntien ja Kiukoontien risteyksestä. Lähin osoite Peräsuolle on Jäppiläntie 681. Pieksämäeltä päin tullessa Varkaudentien ja Jäppiläntien risteyksestä on opasteelle 7 km.

Tällä viikolla juhlietaan Suomen luontoa

Ensimmäistä kertaa lauantaina 31. elokuuta vietettävä Suomen luonnon päivä kannustaa suomalaisia nauttimaan luonnosta ja nostamaan lipun salkoon juhlan kunniaksi. Viikon aikana luontoa juhlietaan eri puolilla Suomea, muun muassa suosittuun Metsän tarina -elokuvan näytöksillä.

Suomen luonnon päivän ideana on juhliä luontomme tuomaa iloa ja oivaltaa sen hyvinvointia edistävää vaikutusta. Suomen luonnon päivä tarjoaa mahdollisuuden olla mukana luomassa uutta suomalaista kansanperinnettä. Päivästä on tarkoitus tehdä perinne ja virallinen liputuspäivä, ja sitä vietetään elokuun viimeisenä viikonloppuna. Elokuun viimeinen viikonloppu soveltuu hyvin Suomen luonnon juhlistamiseen, sillä se on retkeilylle otollinen ajankohta.

Päivän kunniaksi järjestetään yli 40 tapahtumaa eripuolilla Suomea ja Päätapahatuma pidetään Suomen luontokeskus Haltiassa Nuukiossa. Pieksämäen ja Varkauden elokuvateattereissa esitetään viikon aikana Metsän tarina -elokuvaa koululaisryhmille sekä muille elokuvasta kiinnostuneille, edullisimmilla lipupuhinnoilla. Metsän tarina on koko perheen elokuva ja se kuvaa muun muassa Punkaharjussa sijaitsevan metsän monimuotoista elämää.

Suomen luonnon päivän viralliset koordinaattorit ovat Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen luonnonsuojeluliitto, Metsähallituksen luontopalvelut ja Biologian ja maantieteen opettajien liitto BMOL.

www.suomenluonnonpaiva.fi

Peräsuon vibertyneelle suoniitylle noussut vesi tulee toimimaan seuraavana keväänä ja kesänä erinomaisena vesi- ja rantalintujen elinympäristönä sekä pesimisalueena. Alue kuvattuna elokuun lopulla 2013.